

Corona-pandemi baglæns og forlæns

- et kig halvandet år tilbage og 10 år frem

FSTA's Årskonference 30.09.2021

Else Smith

Ph.d., speciallæge i samfundsmedicin

SmithHelse

Sundhedsstyrelsen

- Landets øverste sundhedsfaglige myndighed.
- Refererer til Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse
- Beføjelser fremgår af Sundhedsloven.
- Rådgiver borgere, sundhedsfagligt personale, andre myndigheder, ministeren mv.

Samarbejder bredt: Beredskabsstyrelse, Lægemiddelstyrelse, faglige selskaber, SSI, KL, DR, NGO'er, patientforeninger etc.

Sundhedsloven - § 213

- Styrelsen for Patientsikkerhed fører det overordnede tilsyn med sundhedsforholdene og den sundhedsfaglige virksomhed på sundhedsområdet.
- Bliver Styrelsen for Patientsikkerhed bekendt med overtrædelser eller mangler på sundhedsområdet, orienterer styrelsen vedkommende behandlingssted eller myndighed. Styrelsen for Patientsikkerhed orienterer desuden offentligheden, når særlige sundhedsmæssige forhold gør det nødvendigt.

Statens Seruminstitut – www.ssi.dk

- Statens Seruminstitut sikrer forsyning af vacciner, herunder vacciner til børnevaccinationsprogrammet, og beredskabsprodukter gennem fremstilling eller fremskaffelse.
- Instituttet indgår i det operationelle beredskab mod smitsomme sygdomme og biologisk terrorisme.

Hvordan yder man sundhedsfaglig rådgivning i en politisk kontekst?

Presset på Sundhedsstyrelsen har været stort siden coronakrisens start. Krisen og beslutningen om at lukke Danmark ned satte fokus på arbejdsdelingen mellem myndigheder (faglighed) og regering (politik).

Hvor går skellet mellem at træffe beslutninger baseret på politiske overbevisninger versus baseret på sundhedsfaglig rådgivning?

Professor emeritus Jørgen Grønnegård Christensen: udredning om håndteringen af nedlukningen af Danmark i foråret 2020

Da statsminister Mette Frederiksen lukkede landet ned den 11. marts 2020, sagde hun på et pressemøde, at det skete på myndighedernes anbefaling. Men det var ikke korrekt.

Styrelsen på den ene side anlagde et såkaldt proportionalitetsprincip, hvor man ikke kun fokuserer på selve sygdommens konsekvenser for folkesundheden, men også konsekvenserne af restriktionerne for eksempelvis samfundsøkonomien. På den anden side stod regeringen og især Statsministeriet, som i højere grad anlagde et forsigtighedsprincip. Sundhedsstyrelsen var uenig med statsministeren i, at man skulle lukke skoler, dag- og uddannelsesinstitutioner den 11. marts 2020.

Beredskabsplanlægning – planlægning af uforudsete hændelser

- Beredskabsplanlægning handler om at forberede sig på ekstraordinære hændelser, der ikke kan klares ved hjælp af almindelige ressourcer og rutiner.
- Formålet for den enkelte organisation er at styrke sin evne til at forebygge hændelser, hvor det er muligt, og håndtere dem, når det er nødvendigt.
- Beredskabsplanlægning går ud på at skabe robuste organisationer.

Erfaring fra influenzapandemi 2009

- Beredskab handler især om planlægning, kommunikation, viden og klare kommandoveje og opgavefordelinger.
- Kontrol af luftbåren virusinfektion handler om hygiejne, risikopopulationer, forebyggelse (vaccination) og behandling.
- Verden er blevet meget mindre.
- Men: Vi havde ikke oplevet worst case scenario. Vi havde ikke virkelig fået testet vores beredskab!

Ny coronavirus, COVID-19 (SARS-CoV-2)

Ny Epidemilov først marts 2020 så igen marts 2021

- Erkendt 2019 i Kina, første dansker testet positiv 27.02.2020. WHO erklærer pandemi marts 2020
- Tidligere smitteudbrud med andre coronavirus som SARS og MERS
- Smitte sker ved dråbesmitte og kontaktsmitte

- Inkubationstiden, fra man bliver smittet, og til man evt. udvikler symptomer, er typisk 5 - 6 dage, men kan variere mellem 1 og 14 dage
- Risikoen for smitte mellem personer er størst, når en smittet person har udtalte symptomer, dvs. symptomatisk smitte.
- Sæsonvariation i DK med mindst smitte om sommeren (tør varme, udeliv).
- Effektive vacciner udviklet i 2020. OBS vaccinerne J&J og Astra-Zeneca.

Læringspunkter fra COVID-19

- Digitale løsninger er meget brugbare i relation til borgere og patienter
- Borgere "tåler" at få umiddelbar og direkte besked på prøvesvar (positiv corona-test)
- Danskerne er meget tillidsfulde/lovlydige i forhold til myndigheders anvisninger – også når det gælder restriktioner mv.
- Danskerne vil gerne vaccineres mod corona
- Sundhedsvæsenet mere omstillingsparat end (måske) ventet
- Politik og sundhedsfaglighed går ikke altid hånd i hånd
- Verden er virkelig blevet MEGET mindre og mere sårbar

Bygninger og design

- Corona-pandemien viste os behov for fleksibilitet i fysiske rammer – flere intensive pladser, respiratorpladser
- Isolationsbehov er de tilgodeset bygningsmæssigt? Skal det ske på supersygehus eller særlige lokalisationer eller ????
- Afstande til supersygehuse – behov for sundhedshuse (nærhospitaler?)

Klinisk hverdag - personalet

- Krav om hurtig omstilling
- Krav om hurtig oplæring til nye funktioner
- Krav om nedlukning af visse funktioner- kommunikation til borgere
- Store krav til hygiejne og sikkerhed – var der egentligt også før COVID19
- Visse grupper overbelastes

Ekspertgruppens konkrete anbefalinger til beslutningsstruktur, bl.a.:

- I beslutningsstrukturen i epidemihåndteringen skal fremadrettet trækkes på erfaringer fra andre samfundskriser, fx finanskrisen. Indsatser kan af en række grunde blive iværksat for sent.
- Coronavirus viste behov for en styrket faglig vurdering, der bør ske transparent og efter armslængde-princippet ift. det politiske system. Dermed sikres mulighed for at kunne give klare signaler til den politiske beslutningsproces.

De politisk overordnede hensyn og ekspertgruppens anbefalinger:

- Smittespredning (epidemikontrol)
- Samfundsøkonomi
- Trivsel og folkesundhed
- Individuel frihed

- Vaccination, sygehuskapacitet, epidemiovervågning, smitteforebyggelse, (test, isolation og smitteopsporing), ind- og udrejse, kontaktreducerende tiltag samt kommunikation, tillid og trivsel

TRUSSELSBILLEDE OG VURDERING

Pandemi	Årstal	Andel syge	Dødsfald DK
Russiske syge	1889-92	?	5.800
Spanske syge	1918-19	>50%	14.100
Asiatisk	1957-58	>50%	1.700
Hong Kong	1969-70	50%	1.300
A(H1N1)	2009	< 50%	32
Vinterepidemier	1994-05		Ca 1.500
Influenzaepidemi	2017/18		2.800/ 1.700*
*Overdødelighed			
Corona	2020-2022?	??	2.650 (2.611 d. 13.9.21)

Globale perspektiver vedr. pandemier

- Stor rejseaktivitet generelt - for mennesker, varer og mikroorganismer
- Stor immigration
- Pandemivirus kan spredes globalt mange gange hurtigere end tidligere pga. meget effektive transportmidler
- Udvikling af vacciner
- Klimaændringer – global opvarmning?
- Udvikling af vacciner kan gå hurtigt
- Resistensudvikling pga. ”overbehandling”?
- Nye mikroorganismer – mutationer?

Fremtiden med corona (SARS-COV-2)

- Leve med corona som vinter forkølelsvirus og børnesygdom?
- Løbende vaccination af risiko-grupper (ældre og personer med visse kroniske sygdomme)
- Mutationer kan drille vaccinationsplanerne
- Forhåbentligt bedre og mere specifikke behandlinger af COVID-19
- Bedre globalt samarbejde om vacciner og vaccination?
- Forhåbentligt bedre beredskab for næste pandemivirus

Tak for ordet

